

Якимчук Н.В.

аспірант,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

РОЛЬОВА ГРА ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасний навчальний процес орієнтований на розвиток пізнавального та творчого потенціалу особистості, формування таких професійно значущих для майбутнього спеціаліста якостей, як самостійність, ініціативність, креативність, вміння приймати оптимальне рішення у конфліктних ситуаціях. З огляду на це актуальним завданням сьогодення залишається розробка й удосконалення прийомів і методів, що сприяють інтенсифікації процесу навчання, підвищенню його ефективності, а також дають студентам можливість розвивати комунікативні навички і вміння в умовах, типових для повсякденного спілкування. Велику роль серед таких методів відіграє рольова гра.

У методичній літературі рольова гра визначається як спонтанна поведінка студентів, їх реакція на поведінку інших людей, які беруть участь у гіпотетичній ситуації, максимально наближеній до реальної. Основним змістом гри стають відносини між людьми в процесі виконання різного роду діяльності. Таким чином, рольова гра має соціалізуючий ефект, дозволяє сформувати модель поведінки у реальній ситуації.

За цілком справедливим зауваженням І.Луцик, рольова гра є «простим і природнім способом пізнання людиною навколишнього середовища, найдоступнішим шляхом для оволодіння знаннями, вміннями, навичками» [4, с. 132].

Наукові дослідження свідчать, що рольова гра забезпечує максимальну активізацію комунікативної діяльності; сприяє розвитку уваги, уваги, кмітливості, критичного, логічного і творчого мислення; виховує самостійність, колективізм, дисциплінованість, почуття відповідальності, взаємодопомоги і взаємопідтримки.

Обов'язковими елементами рольової гри є її динамічність та вирішення проблемних ситуацій і комунікативних задач. Учасникам гри повинні бути задані такі умови, за яких необхідно з'ясувати соціальні, емоційні й пізнавальні сторони міжособистісних відносин [3, с. 7].

Існує поділ структури рольової гри як процесу і як діяльності. У структуру рольової гри як діяльності входить визначення мети, планування, досягнення мети та аналіз результатів. Структура рольової

гри як процесу включає ролі, які виконуються гравцями; ігрові дії, що є засобом реалізації цих ролей; ігрове використання предметів, тобто заміна реальних речей умовними; реальні взаємини між учасниками; сюжет (зміст), сфера дійсності, що умовно відтворюється у грі [6, с. 51].

Рольова гра виступає потужним мотиваційним чинником навчально-пізнавальної діяльності загалом та мовної діяльності зокрема. Як слушно зауважує І. Луцик [4, с. 134], чітко визначені «запропоновані обставини» створюють загальну спонукальну сферу, а конкретна роль дає студенту суб'єктивний мотив. Цікавою є й думка дослідниці про те, що у процесі рольової гри сором'язливі та невпевнені в собі студенти мають можливість одягнути «маску», за якою вони можуть сховатися, і, таким чином, розкрити свої приховані здібності [4, с. 134].

Результативність гри, за свідченням науковців (І. Гордієнко-Митрофанова, Т. Губанова, Є. Нівіна, І. Петренко, О. Тарнопольський та ін.), значною мірою залежить від позиції викладача. Так, викладач повинен сам вірити у ефективність рольової гри; бути максимально стриманим, особливо коли виникають конфліктні ситуації; показувати студентам, що його цікавить насамперед сама гра, зміст висловлювань, а не просто їхня мовна форма; брати участь у грі, ідентифікуючи себе зі студентами, тобто дивитися на все їхніми очима. Іноді викладач може взяти на себе певну роль, але важливо, щоб це була не головна роль, в іншому випадку гра перетвориться на традиційну форму роботи під його керівництвом.

При організації рольової гри необхідно дотримуватися етапів її проведення, а саме: 1) орієнтація, де педагог визначає тему обговорення, характеризує правила гри, її загальний хід; 2) підготовка до проведення, де педагог презентує сценарій гри, ознайомлює студентів з ігровими завданнями, процедурами та розподіляє ролі; 3) основна частина: на цьому етапі педагог організовує проведення гри, стежить за її перебігом; 4) обговорення: проводиться аналіз гри, обговорюються її події, ставлення учасників до цих подій, труднощі, які виникали в процесі гри, ідеї, які появлялись тощо. Важливе значення на завершальному етапі має зіставлення моделювання з реальністю, встановлення зв'язку гри зі змістом навчальної теми, курсу [2, с. 95].

Використання рольової гри в процесі навчання іноземної мови має ряд переваг:

- рольова гра дає студентам опору: підказує, якими мовленнєвими зразками можна виразити ту чи іншу думку саме в даній конкретній ситуації [1, с. 18];

- вона придатна для кожного виду роботи з мовою: під час гри використовуються різні граматичні структури, лексичні одиниці, інтонаційні моделі; розвиваються навички і вміння спонтанного мовлення [4, с. 134];

- студенти вчаться, як почати бесіду, підтримати її, ввічливо перервати партнера, у потрібний момент погодитися / не погодитися з його думкою тощо [5, с. 3; 7, с. 8], тобто засвоюють конвенційні стратегії та тактики;

- долаються мовні бар'єри, сором'язливість та страх студента говорити іноземною мовою, бути розкритикованим і висміяним товаришами.

Таким чином, рольова гра сприяє найбільш повній реалізації одного з найголовніших методичних принципів навчання іноземної мови – принципу комунікативності, зміцнює мотивацію вивчення мови й позитивно впливає на особистісний розвиток студентів.

Список використаних джерел:

1. Калимулина О.В. Ролевые игры в обучении диалогической речи / О.В. Калимулина // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 3. – С. 17-20.
2. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (Анализ зарубежного опыта) / М.В. Кларин. – Рига, НПЦ «Эксперимент», 1995 – 176 с.
3. Ливингстоун К. Ролевые игры в обучении иностранным языкам / К. Ливингстоун; предисл. на рус. яз. и прилож. Н. И. Гез = Role Play in Language Learning / Livingstone C. – М.: Высш. шк., 1988. – 127 с.
4. Луцик І. Рольова гра як засіб інтенсифікації процесу навчання іноземним мовам у педагогічному коледжі / І. Луцик // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – Вип. 22. – С. 131-137.
5. Петренко І. Рольова гра на уроках як елемент комунікативного підходу до вивчення іноземної мови / І. Петренко // Англійська мова та література. – 2011. – № 10. – С. 2-5.
6. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: [учеб. пособие] / Г.К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
7. Черниш В.В. Організація та проведення рольових ігор на уроках іноземної мови / В.В. Черниш // Іноземні мови. – 2010. – № 4. – С. 7-15.